E KËNDIMIT ÇUNAVET
KËNDONJËTOREJA

prej

N. H. F.

BUKURESHT
1886

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH

E KENDIMIT ÇUNAVET

KENDOHETOREJA

COHE E DYTE

NGA

N. H. F.

OTYHURE NREJ OQERISE „*DRITA*“

NDE OTYHECKOHET TE SAJ

**

BUKURECT

1886

BKSH

Ndë vit të dyte të Coqërisë së të plqeslet pikë të zëzj, ndë të ellenë:

Kryetën së ndën ârbenë
ZOTI ANASTAS AVRAMIT,

Herkyetën
ZOTI KONSTANDIN EFOIM,

Ilkryetógyene
ZOTI VAIT ARDUAATI
„ JORQ DOKO
„ SHIRO EFOIM,
„ VASIL TERSO,
„ ANDREE BORJA të
„ IRAKLI I. DURO

Sekretógyene
ZOTI VASIL KANAO
„ JORQ V. GEÇO.

Dy mbógyene pâsene
ZOTI KONSTANDIN NAUMESKO
„ AAZAR S. DUHO të
„ VAHTEL GEQO.

ГUHA ƏQIII

Sa est ɛ búkure guha əqip! ɛ sa est' ɛ lɛhte me te skrúar' ɛ me te kendúare!

Este sume turp, te nos dije Əqipetari gú. hen' ɛ ti, ɛ te nos ɛ kendoɲ' ɛ tà skrúaɲe.

Djɛnt' ɛ vépel' ɛ vûsat' ɛ vógela lípsɛte te mesojne púhen' ɛ tyrɛ, tà kendojne drejt, ɛ tà skrúajne mîre.

X' do komp ka púhen' ɛ vet. I'uha este, q' i ndan ɲérezite me kombe. I'ide ɲérezite, qe fásine ɲe puhe, jane veλézere, jane ɲe komp, ɲe fare ɛ ɲe fis, ðe kane ɲe spirt, ɲe gak, ɲe zemre, ɲe vetije ɛ ɲe zakón ðe ɲe memëdë.

Hɛriu kur lint, séh mémene, mesón púhen' ɛ ti ɲga mema qe kur este ne djɛpt, εðé séh memeðen' ɛ kómbin' ɛ ti.

T'úrtete dúane si mémene ðe memeðene εðé púhen' ɛ memeðent, ɛ gide kómbine.

Est' i lik ɛ i pabɛse ðe i map' ɛ i padíture ay, qe le mémenɛ ne mest t'úßevet, s' ndervón

nemeđene, z'do kómbin' ɛ ti, perçemón gúhen' ɛ memeđéut ɛ te kombit, eđé perpíqete per te húajt' ɛ per gúherat' ɛ te hinjet.

Oqipetárete te giđe dúhete te dûame ŋeri tjéterine, te kemi veâazerine ne mest, ɛ te perpiqɛmi per Oqiperine, đɛ te nierojme gúheve tène đɛ tâ skrúajm' ɛ tâ kendojme.

Ha sihni, x' gúh' ɛ mire! sa sije ka ɛ hijɛ!
Ç' ɛ búkur' ɛ ç' ɛ lire! si gúhe Herendijɛ.

MEME E MIRË

He meme kis trɛ djɛm, kis đɛ ŋ' unaze; i nxori djɛnte me fitím đɛ u đa: Kus te beŋe mé te miren' ɛ púnevet, ati do t' i ap keté unaze.

Djɛnte vane ne fitím, đɛ pas dy vjet ukdýrne. Ha me đoni, u đa mem' ɛ tyrɛ, x' bete, te soh kus punój mé mire ɛ t' i ap unázene.

I maili đa: He djal' i vóqele kis rene nde hime, đɛ ɛ ema po perpiqej ɛ hiqtɛ léserate; une hyra nde himet eđé ɛ nxora djálene.

Fort mire, me paç uráten' i đa plaka.

I dyti ða : istɛ ŋe i várfere fort, un' i ðase nga fitimi in ðɛ i ndiha sa uhé i pásure.

Eðé ti me paç uráten' i ða ɛ ema.

I treti ða : Me ŋeri me voði kálen' eðé iku, pas ðjɛte muaj ɛ gɛta ne ŋe qytét, qe lípeutɛ, ðɛ is i semure ne mest t' ndevet. E mora, i vura seroqes, ɛ serova, ɛ vesa, i ðase ðɛ trɛ ðorín ðɛ ɛ dergova ne stepit te ti.

Me paç urátene, birá, i ðu plaka, ty do te tá ap unázene, se ti i bere mire ati, qe te beri keq.

HEREZITE

Hérezite ndáhene ne fara : jane te harde, qe ðúhene Kafkásaj, eðé ketá jane sume n' Así ðɛ giú' Evrópasite po ðua ; jane te vérðete, qe ðúhene Mongole, eðé atá jane Kinasite etj ; jane te zez, qe ðúhene Edíope, ketá jane n'Afrike, ɛ n' Amerike ; jane te kuqɛpésmite, qe ðúhene Maðaiq, ðɛ géndene n' Australí ɛ gékete. Mɛ giðe keté ndarje ŋérezite jane te giðe ŋe fis, ŋe femije ðe bijt' ɛ ŋe mene.

Hérezite ndáhene ðɛ me sume dɛga pas bɛ-

sese; Ilo prape jane gille veλézere pas qerezise; gille qérezite besojne Ilerendine ße i fálene; gille bésete kane per ßemél veλazerin' e qerezine, eßé dasurin' e urtesine; nde gille besete i ligu est' i maλekúare, ße i miri i urdare, miresija per nder, ligesija per turp.

Far' e barße ndáhete ne sume koube; Kóubet' e fárese barße, qe jane n' Evrop' e n' Amerike, jane te qytetériare se gißne; kóubet' e saj, qe jane n' Así e n' Afrike, jane gymse te qytetériare.

Hérezit' e fárevet te tjera jane te paqrtetériare, eßé sume syres jane t' égere, sa hane qeri tjáterine.

Fide qérezite jane 1,400,000,000. N' Evrope 320,000,000; n' Así 750,000,000; n' Afrike 200,000,000; n' Amerike 90,000,000; n' Australi 40,000,000.

AHMETI

Ne nisit te Mitilinese kisťe árßure qe anije nga Egypta, brenda n' anijete is qe djal' i vógele, q' e ßósin' Ahmét.

Te zóterit' ε anijese sitne pláçkate, qe kísine prure nga Egypta per te síture, ðε mbusne anijene nε plaçka te tjera, qe blene ne Mitiline.

Ahmeti kiste dale ne qytét εllé po lonte nε te végelite; anija hapi pelhúrete ðε iku; sε Ahmetne ε pandehne, qe flij brenda n' anijete; era fryntε sune, anija mori ndε εdé ne z' dukεj.

Kur εrdi Ahmeti ne skalε, s' pa as sókete, as anijene, ðε zû ε qantε nε lot ε perpiqεj, sε is i huaj ne ðé te huaj. Até kohe Ahmeta' ε várfere ε morì mallí per sókete, per némen' ε per átene, ðε per memelene; pa mé s' perdeÀchεj dot, po ε stontε te qírete εdεrítε lotte si çarke.

Mitrusi is nga te páret' ε Mitilínese ε sum' i pásure; nε te depúare ngárjen' ε Ahmetit ðε ndérú baske nε te sóqene ne skalε, ε mori Ahmétu' ε i ða:

Mos qaj, bíró, sε do vije prape anija, ðε te derqóη une ty me stepí, po taní jake me stepit t' ins, sε do te te kemi si djale, ε sume te dásure.

Ketó i ða ðε ε múape per dorε me η' ane Mitrusi, me η' ane ε sóqεja. Ahmeti ugezua

sume, ðɛ vij mɛ tâ dukɛ dérðure lot, ɛ dukɛ pɛcretíture mɛ maλɛŋgím ŋga maλ' i memeðɛut ɛ i ŋɛrezise.

Mitrusi mɛ tɛ sóqɛne jûbene mem' ɛ ate Ahmɛtit, sû' ɛ dɛɛne fort sume, sɛ ðə djal' i urte ɛ i mire; sûé Ahmɛti i doj sum' ɛ i ŋohu per mem' ɛ ate. Anija mê s' ɛrði no Mitilíne, po z' vatɛ as n' Egypte, sɛ era ɛ hoði ne Spaŋe ðɛ umbýt mɛ giðe ŋérezit, q' ísine brenda. Ahmétn' ɛ qan ɛ ema ðɛ i ati n' Egypte, sɛ pandéhne q' umbyt ĩ' aý mɛ sókete.

Ahmɛti upít ne stepít te Mitrusit mɛ sume te mira ɛ si bir i vétene. Kûpe s' i ðɛu zémrene, ɛ s' i ða fjale te kɛqɛ as Mitrusi as ɛ sóqɛja, po ɛ kíshe sume me pɛkúl, sû' ɛ dóshe fort sume.

He dite i ða ate-Mitrusi: Ahmét o bir, ne kɛ maλ per memeðê ɛ per ŋérezí, te te dergóŋ n' Egypte mɛ ŋe anije, po te m' apç fjálene, qe s' na hapón kûpe, ɛ do na duas si mem' ɛ ate qe ma kɛ. Sɛ ti po te m' apç fjálene une te besóq, sɛ ɛ dî, qe z' geŋén kûpe.

E soq' ɛ Mitrusit mbusi syte lot ðɛ i ða te soqt: Ahmɛti me ka mua meme ðɛ une ɛ kam djálene t'im te vétene, pa z'beŋ dot pa tê.

Ahmeti u ña: me s' u hapóŋ kûpe ɛdé s' ndahem sa te poŋ nde jete jnɛ. Ho kam naλ te soh ðɛ ŋe hɛre menedɛne, sa jam gaλ.

Has pake dit ɛ nisne Ahmetne, i ðane sume plaçka te vlera, kapisqe sume per t'an' ɛ per t'émene, ðɛ ɛ vune n' shijete. Ho kur ndane, qan' ɛ derðe lot sume te tre. Kur ukdyene ne stepí Mitrusi ne te sóqene, ɛ gene si te skrete ðe qánine giðenô per Ahmetne.

Ahmeti me ŋ' ane ɛ kis zémrene plot helm nga ndarj' ɛ mire-héresɛt te ti, n' ane tjáter' is i gezúare qe do te sihte menedeu' ɛ qerezime; po anija usnaλ sume ne det edé vatɛ ne sume skaje t' Asis' ɛ t' Evrópese.

Has paste muaj vate n' Egypte. Mejtohi sa gas ndjeu ne zémere Ahmeti kur pa menedɛne! ɛ geti gaλ mémen' ɛ átene! É po mem' ɛ ti ðɛ i ati, q' ɛ dijne te vdékure, ɛ q' ɛ kísine húmbur' aqe te vógele, sa ugezúane kur ɛ pane gaλ edé trim ɛ bûpe! umbús gas ɛ drite zémer' ɛ spirt' i tyre.

Si u tregój te skúrat' Ahmeti s' émes' ɛ tét, atá ðane te dy me ŋe zé:

I levdúare qoft' émeri yt, o Zot i mad ɛ i vertete! edé mizese ndene gurt i kɛ ðene pjese!

Has pake kohe Ahmeti me t' ane ðe me ardhjet te tyre vane n' Italí, andéj erðe ne Fas; ðe motne tjátere kis qeÀím te vij baske me t' émen' e t' ane ne Mitiline.

He dite késine dale ne per qytét per te defrýere. Kur seh Ahmeti ne plak. qe pij i mejtuar' e i brengósure sume.

Ahmeti posa e pa, ðipi:

O Zot i mad! Ate Mitrusi! Eðé jùhód me qafe me lot nder sy plákute.

Hlaku e perqafój Ahmetin' eðé ugezua sume, I at' i Ahmetit e pudi veÀazerist Mitrusne, ðe po fsime te tre ne çudí nga pjekj' e papandéhure. Mitrusi ða:

Vínime nga Mitilina ne Krite me plákene ðe me ça ooke, mb' uðe na gene kusare te detit ðe na zune, tanî me nxuape ketú, te vete me stepí, e t'u spíje pese mije florin ne nisit te Mäàtese, pa te mar plákene ðe sókete.

I at' i Ahmetit, q' is i pásure, Nuke pese mije florín ða, po ðe spírtine nunt t' ap per ty. Iákeni, se i kam n'anijete florinte, te hipim' e te vemi te tre ne Maàte, eðé t' i spetojme.

Vane ne Maàte, paguane florinte, nuape plá-

ken' ellé sóket' e erŕe n' Egypte. Hlaka ugezua fort sunue, kur pa Ahuetu' ellé t'ane e pasláj nzê tépere kur upóq nue t'enet t' Ahuetit.

Ndejue sunue kohe baske n' Egypte, pasláj i puri Ahueti ne Mitiline.

KOMBETB E EVROHPSB E TE ASISE

Mê te páret' e kombevet t' Évrópese jenë ne Oqipetárete, se Oqipetárete jane bijt' e Helázgevet, te cilete jane te párete, q' erŕe nga Asija n' Evrope. Has Oqipetárevet jane Grekerite, ellé Antinet' e nóçiue, te cilete duke perzjere nue kombe te tjera t' Evrópese, bene Italiánete, Frénqite, Spanólete, etj. Iane ße Fernánete e Oqehte, te cilete ndáhene ne sunue fare.

T' Asise jane: Hérsete, Arápete, Hindasite, Kinasite, Túrqite, etj.

FJALE TE VLERA

I'ile nérezite jane ne femije, ne gak, ne fare e ne fis; kane ne nem' e ne ate.

X' do qerí dúhete tà sóheme si vɛ̃ŝâ ɛ si nik, sôí sa te nãndime t' i bejne nire ɛ te nos i bejne kúre te keqija.

X' do hese, qe te kete qerïu lípsete t' já ndrojne ɛ te nos kemi ne zémere aruiqesí per té nga besa, se gide hésete kane qe qɛ̃Xïm ɛ qe menyre âɛ te naãe Zot per Herendi. Besa ãɛ Zot' i vertete kane vent zémrene. Zotn' ɛ mad ɛ te vertete tà kerkojme ne zémrete téne. Ho te kemi zémrene te qerïsire, kemi vete Herendine.

QOQERI E HEREZISE

He femije ka qe stepi, femija ka nenɛ, ate, vɛ̃Xɛzre, nostra, ũppere, emta, kuserïq, kuserïraɛtj.

He stepí nbáhete nɛ pune, nɛ bagetí, nɛ bujqesí, nɛ tregetí, nɛ mjesterí. Brenda dérese este pun' 'ɛ gravet, pun' ɛ búparɛt este jaste stépise mé sume.

Hak a sume stepi baske, sa te ndódene, bénene qe peat a katúnt; peati a katundi, kur est' i mal ɛ ka trek, ũúhete paãange; kur este n' i mal, qúhete qytéte. Qyteta ɛ pa-

λanga ndáhrne ne ŋgúsera, te cílate júne ca stepí baske. Eãé peati, a katundi, ndáhete ne ŋgúsera kur est' i madh. Qyteta me péáterat, a katundet, qe ka per pcã cãé me pλanga, nde paste, ben kuvernari. Hak a sune kuvernari béŋene mbreteri, a gjünãresi.

X' do peat e x' do katúnt ka plεqesine, qe sikón gjithe pünerate. Ne qytét este kuvernari me trima e me te tjére, punetóre e skroŋes, qe sóhene pünerat' e gjithe kuvernarise, eãé gykátesite, qe ndajne te dréjtene. Qytéta qe pi mberéti, a gjidarãresia, dúhete kryeqytete. I'setárete rúajne vëndine nga armikete, te liqt' e kusárete i fútine ne burk t' épete ãe u héãine hékura nder kembe. X' do ŋerí nde jete este ndéne bare, te beŋe ŋe fare pune per ŋerezine.

I MJERI

He lipes i njere vate ne ŋe stepí te ŋe te pásuri ãe kerkój pake buke, duke ãene:

Este dímer' i keq, bije debore, fenújen' e kau pa ngrene, pa zjar e lakuríq! Ah! Zoti

nos jà ‘ente ŋerint pîle ç’nasan ɛ sa durón! Hákezo burke zotériŋ, sɛ po súhemi! per énerit te Zótit.

Tek po ŧos injeri ketó fjale nɛ naλeŋpinɛ, i zot’ i stepise, i cili iste ŋeri nɛ zémere te zeze, doλi i asperiare ŧɛ i ra te njérite nɛ skoŋt ne koke! i njeri uhóq nɛ lot nder sy ɛ nɛ zémere te plagésure! Buza i driçej ŧɛ ŋeku i pîlte ni fáqet’ ɛ ligura ŧɛ ni pólut’ ɛ grisura!

Mb’ nâ’ ɛ ŋetá ŋe tjáter’ i njere, cili kiste pake buke ne trájstete, ŧɛ i ŧa: Na ç’mesen’ ɛ kesáj bukɛ, qe kqau, pa ka Herendija.

Zot’ i vertete! ŧa i njeri, tjáterit’ ŧɛ ŋén’ ɛ sunɛ, ɛ tjáterit i fále zémëren’ ɛ harŧe!

Kúsinɛ skuare sunɛ vjet kur ŋe dite ŋe lipes trakcáiti nɛ ŧeret te ŋe stepije, ɛ cila iste ɛ búkure ŧɛ suŋa’ ɛ maŧe ŧɛ ɛ pásure.

I zot’ i stepise doλi, ŧɛ posa ɛ pa, i ŧa: Jake veçá, brenda. Hasláj i ŧipi serbetorit’ ɛ i ŧa: nxíri buk’ ɛ ŋéλe. Serbetori ɛ pruri búken’ ɛ ŋéλene, ŧɛ i njéri nden ɛ po hante.

I zot’ i stepise i ŧa prape serbetórite: hiq ɛ nxír poba te visɛte, zdé buk’ ɛ te hoλa te nape nɛ vethɛ.

I njeri i ða: Zoti te falte gille te mirate, ðe duke pεretíture, zû ε qante, ðε i ða se riε:

Kam qene sum' i pásure qe here, po jeta qéneka εkaλe, εkaλe! sa este keq per qe qeri, q' este psuar' i pásur' ε béhet' i njere!

I zot' i stepís' i ða:

Mos ε prε sprésene kûpe nga Herendija, folen' ε zogut te vârfere ε ben Zoti vete. Te dis púnerat' ε' nija, qe me kane ngare, qaditεs sume:

Une kam qene „e here fort i njere; kiεa femije sume; nga inate z' geta gesendi farε. He dímere, q' iste streqt' ε ket sume, nbeta fort keq; uperpoqe sume, po z' geta dot noqe pune, femija po me vllsnine urijε, qeri s' me hûajti, nevoja u spû ger te lipesija.

Vajta me qe stepí te pásure, qe sprehga te mos dihna duardate. Ho kur soh te zon' ε stepise, qe doλi i zemeriare ðε me ra me skopt ε me çau kókene.

Kjo ε keqε me heri sume mire: mora kazmen' ε níha, zura qet' ε lerova, nbese serbetór ε bari ðε druvâr, uperpoqe, sa' vura pake pê ðε duke skúare koha nbes' i pásure, si me sch. Fâé ti nos ε prε sprésene, se ka zot' i vertete ðε per ty.

I zot' i stepise i ða; sih sárkene, e cila ne ka nbéture per te perméndure até díten' e zeze, ðe njeresin' e te njérite.

I njeri ungrít per ŋe here i mahnúture ðe i ra nder kenbe te zotit stepíse duke ðene:

Her émerit te Zotit! une jam aý ðaqe-zíu, qe te godíta ahere! andáj Zot' i vertete ne vû mua ne kéubete tënde e nde njeresí, ðe ty te lartesój e te ða gíðe te mírute.

I zot' i stepíse ahere e mori ves, q' is aý, icili e pat gadíture ðe uprendua, qe jà sty ne syt, duke nos ŋóhure.

Hasdáj e ngusełój e i ða:

Do te t' ap pake ðé e ŋe pende qé ðe ŋe stepí. Hunó te, beheș prape si ișe ŋe here i pásure, se zoti e bekón punetope, vetem pertesi est' i njere.

TE TRE MIQTE E HERIUT

Heriu ka tre míq nde keté jete; pên' e kámjene, ŋerezin' e te dásurite, ðe vetjen' e ti.

Heríu posa vdes, géja ðe kanja e lene, ŋerezija ðe te dásurít' e spiene ger buze vapit.

Mîku i trete, qe vete baske me' qerine fe s' i ndâhete kûpe eete vetija. Àjó e axjer ne drite, ajó e kâzet n' epesire.

I'YQI I ZOTIT

He djale kis mbétur' i vârfere, se t' ane jà kisine vrare, âe nem' e ti kiste vdékure.

He plak' e njere e piti si djâlen' e sij, po â'ajó vdiq, e s' apiti djal' i vârfere, t' i qerblente te mirate, q' i beri.

Si apît djali e vune psati mburoqes ne pyà. He dite pa qe âélpere djali, âe i ndreqi pûskene t' a vriste. Otyri po âélpera iku âe s' aqolit, po ne mest te pyâit ndeqna qe ulegin' e maâe.

I'ilé bariqt' e lopeçâret' eâé druvâret' umbloâe trk ubé ulerima, atjé vate âe pyâ-mburóqesi.

Kur aóhene qe plak, q' is goditur' e kis rene, âe po perpelitej, mbýture ne gak!

Hyâ-mburóqesi uvérd, ubé dyâe, âe i âa me zé te trémbure:

Une te vrava! po me mos dâsure, vajçe te vrisqa âélprene, e te godita ty! te lutem sume,

falma keté faj te naã ɛ nos ne lere ne mundímt te vetedíjese.

Ketó i ða ne pak te ngriro eã' i ra nder kembe.

Hlaku i ða duke vdékure ne zê te dõhete:

Nuke ne vrave ti, po ne vrau gyq' i Zoti, se ne keté vent pata vrare tétate!

Kɛu ða plaku ðɛ vdiq. Atá, q' ɛ depuan' a çuditne ðɛ ðane:

Zot i vertete! qoft i levduar' émeri yt.

MOTI

Ne dit' ɛ qe nate bejne qezét ɛ katr' ore, q' ore ka pastuajete te hoλa, qe ɛ hole ka pastedíjete te grine.

Otate dite bejne qe jave. Ditet' ɛ jávese jane: ɛ djela, ɛ hena, ɛ marta, ɛ merkura, ɛ éqteja, ɛ prémtɛja, ɛ setuna.

Katre jave bejne qe muaj, dymbedíjete muaj bejne qe mot. Moti ndáhete ne katre kohe; vere, te kopa, vjéstera, dimre.

Muajt' ɛ vérese jane: marsi, priλi, maji. Te

kópavet jane: qersori, kopiku, gusti. Te vjéstavet jane: vjest' e pare, e dyta, ã' e treta. Te dimrit jane: sen-andrra, koÀoçeqa, skurti.

HUNËTË

X' do qerí ne ketó jete punón qe pune: Bajku mih, lerón, mbjeÀ, prasit, kos, sin, vjel etj. etj. Bariu ruan bagetine, i mjel, ben bulmetne, qeÀ bagetine, etj.. Druvari pret drute, qe djégene, a ben theqpíve. Tregetari set e ble plaçka, a gé te paÀa, a dridhe etj. Mjéster' i púnevet vógela te dörese pi nde punetoret te ti ãt i punón. Cerbetori ben serbésene qe ka. KËlisesi ben mürrej' e stepite. Carónesi pret drure ne pyÀ cãé ben ãoga, trare, breza, etj. etj. Gëndesi gjent drun' e ãóqene cãé ndreq stepite. Kovaçi punón hékurin' e ben sepate, sqepár, çekán, pluar etj. etj. Qépesi pret e qep poba. CoÀesi ben soÀa, etj, etj. I'ide ketá cãé te tjere ãdhene punetore.

PILJERA

He vasʼ ɛ vógele gɛti ŋe gilpere, ã' ɛ hoði ketjé. E ena i ða:

Zʼ bereˢ mire, bíje, sɛ ɛ ekɛl ŋɛri ɛ i hyn ne kénuhete, po nos ɛ hiti kûge ketjé gilpérene; sílé Xʼ do gé verɛ ne vent te saj.

A ɛ di i ða nemn si este berʼ ajó gilpere ɛ ne sa nundinɛ?

Nukʼ ɛ di ða vasa.

E ena i ða:

Herin ka unhure ifine enne ðrÀe, ka gé-ture nɛtalʼ ɛ hékurit te pérzjere-nɛ ðérera ɛ ka eónure ifine, pa ka ngréhure ne vethe fupe duke nxélure ifine este tréture síle este ku-Àúure hékuri, pasláj ka nape hékurine silʼ ɛ ka puniare ne enne djerse ɛ ne nundinɛ, pa ka berʼ até gilpere, qʼ ɛ heŋ ketjé ti! Ho ŋɛrin sʼ ɛ beri tã heŋje poste, ɛ beri te qrpç ɛ tʼ anerõjs ne té.

Vásɛza ntarperna ðe ŋŋi kókene.

KARTE NGA MEMB ME TE BIPE

Nën Koxpe me 8 te vjajt 1986

Biri im ideiaure!

Te perqafóq e te pul syte me sunne mnk.

Qe kur undave nes e tehú, ellé une ße mótrat' e velézerit' e ti e sóhepne stepíne si te skrrete, ße mblanggéhemi, se qenne mesúnre baske

Na vjen sunne likste, qe je merqúare nes, ellé lark vátersq, e jeste nge peñ' i femijese!

Ah! sa est' e keqe ndarja! Méndjen' e kam tek ti, ße zénierne cop' e depime:

Ho mbjes ße qas te mail, duke mejtúare, qe je merqúare nga steptis e nga ne, per te ndenúare neve ße stepine téne e gille printt' e fáren' e fisne. Te dergnam' aty' e te vame ne mesoqetoret, te kendós e te mesós, ße te behes i ditur' e i urte.

Meso, bir i dáisure, ki kujdés ße sendene, beju nder mesóqeset, sko mire me sókete, ße perpiqu sa te mung, te behes i mire se gjithe. Kam desire te maile, te quhem nem' e djali t' urte e te dítare.

I lutem Zotit te vertete, te te falqe sen-

dene, te te stoqe desírene nde mesimæ, ε te t' ape urtesine, miresine, dıturine ße qerezín' ε gíde te mírate.

Te perqafóp se rıs me gíde zemr' ε me gíde spirt. Mótrat' ε veÀézrite te púdine syte me sume maÀ.

MISSA JOTE, ...

KAFOETE E BAGETIJA

Tíde pimerat' ε qeriut mbarósene podua me ndihmet te gese gaÀe:

Kali, muska, gomari na spiene neve ße plíçkate t'oma tek dıame sa jane gaÀ, pasdáj me lekuret te tyre bejme soka ε gíde ç'mbáídime. Kau berón ε na ben drídete, loqa, ßija, dælja na ápene qrape qímest' ε bulmétera sume ße mis ε lekure eßé bes, qe vísami me të.

Káfoet' ε bagetija jane sóket' ε ndíhmesit' ε qeriut. Eßé speste i ndíhime qeriut si pula etj. q'u hame vete. Nga mízate mbleta na ep mjalt' ε dyÀe. Nga krímbate krimb' i mendafeit na ben mendáfsime, me te cílene bejme më te búkurat' ε póbavet.

Me sa te mira ε nderój Zoti qerine!

Tà dánne pén' e paλe, qe na e âa Zoti ndihmese, âe pon e punón per na.

DRUEE E BUKESE

X' gé lípset' i âoo i ati qe djali te vógele per te bere qe druí' e búkese.

Djal' i urte jüpergóq:

Lípsete te beqe gdéndesi parnéndene, xqé-âene, tevlíkete, hosteni; lípsete te lerój' e te kóλete kau, te nbjéke drídet' i zoti, t' ape Herendija «in' e tà ujitqe; bujku tà thapqe, tà korqe, tà «ipe, tà hrîe, tà «osqe. Haslaj lípsetë mu\iri tà bluaqe, sita te sitqe njéλaine, qeriu tà mbarqe zdé zjuri tà pjekqe.

Kus i ngrehu gille ketó i âa i ati.

Te «úmate âa djali i beri Herendija, te tjérate qerin, te cilit i fali prape Herendija ment e gyq âe desire per pune.

PLAÇKATE E BEUT

Brenda ne âft gejne metalete, sipre soje pénete dridet' e pénrate âe ku\óten' e káfsevet. Na ep âe panbúk, li, kerp etj. per te vésure.

Bën ka ɛɛɛr, brigr, fuɛa, mal, ɛkembëŋ, pipa, pyje, dɛte, lumëŋ, kenɛta, pɛÃpɛ, lalɛ, hâr, gëlr, ârûre, gûre. Do-nɛ-ãene gjithe ç' i dúhene ŋeriut per te xbavíture ɛtj. ɛtj.

Levdate paste Zoti, q' i beri gati ŋeriut gjithe, ç' i dúhete.

TE GJIKUATE E MENDJESE TE HERIUT

Heriu ka pëture mëtálet' e i ka perdórure, ka bere syrɛa gjithe véglate, q' i dúhene, si sqepár, çekúa, sepate, îike, korde, pluar, ɛtj, ɛtj. Ka xbûture káfɛet' e i ka vene ndo pune; ka bere zjapi, ka ber' avlemendrt' e ka endure, ka mbjel' e ka kórure, ɛtj, ɛtj.

Qenoti binánine nɛ mókera, pasláj nɛ mulí, qe punón nɛ ere, nê pasláj, ka çpikure mushine, qe punón nɛ nje. Qenoti kiɛ per drite vetem pisene, pasláj kandil' e qirine, nê pasdáj vajn' e gurit, te éresе e te ilektrikut ile ndritón ŋe qytét te tere.

Herpara nɛ magɛt te pelhúrese sendinte dene, pasláj, çpiku vapope, qe çan dene, ile ûllen' e hékurte, q' j ken si era ne sterét.

Herin çpiku ellé baÃone, me te cilene qendrón nd'ere si zogu, qe fluturón. Çpiku tilegrafne, qe spijë fjálete ne çast tekdo te jete.

Çpiku pïlle njesterite, pïlle diturite, ellé geti pïlle te pećhtat' e úvuÀit t' ujit, e cila luan vapope, qépet' e úllese se hékurte, ellé pïlle mihanite, ne te cilate ben pïlle ç' i dühete, etj. etj.

ATA ÉE DJEMTE E TI

He at' i mençim kiste pese djem. Her te tregúare sa u duhej veÀazerija ãe miqesija e qesija ne mest te tyre, mori pese sufra ãe i lïli te pesa baske, pasdáj jä ña mé te maðit ãe i ña pa sih i dyen dot ketó te pese súfera per-qo-here.

Djal' i mad i mori ãe uperpóq t' i dyente, po nuke mundi. Uà ña pasdáj me raše ãe te tjérevet, po as qeri nuk' i ïen dot te baskúara.

Hasdáj i ndau súfrate ãe u ña nga qe sicilit, ãe u ña : dyéjini. Aherε djemt' ,i dyene me sume te lehte.

Mbi até u ña plaku :

E pate tanî? Kur ïoine sûfrate te baskúara, nuk' i ûyqte dot, kur i perndava uðýrne çpejt.

Do-me-ðene se ðe ju pot' ini te pese te baskúare me veðazerí e me daouri, s'u pru kûpe dem, po nde undafsi qe-nga-qe, mé s' kini fuqi edé jini ne pezik.

FJALE TE VLERA

Heriut i ða Zoti sume te mira, po n' e mir' e gide te miravet este mendja, artesija ðe qrrezija, q' i ða Zot i vertete. Heriu, q' underua kape nga Hereudija, dûhete te nos dale kûpe jast' ûdese s' artesise, po te jete gîdeqé i mir' e i urt' e i ðempçim, edé t' u mergóncte mapezivet e gide te keqijavet. Heriu lipsete te jete mire-beres, fjal'-emble, zemre-barðe, i daoure, i pademçim, spirt-mire, i nderçim, mire-qohes, punetór; ðe te kete bese, me sire, qérezí, dituri, e gide te mirate, qe nderojne qerine. Heriu ûdhete qeri, kur este qeri i vertete e i mbarûare se gidas.

GENDETI

Sa est' i vlere sendeti! pa sendet njerin este sume fatzi, andáj dúhete vene re sendeti pídenjé.

Cúrt' e dobetija méprene nde vogelí mé sume, p' andáj te végelite dúsane mé tépere sikúare me kujdés, qe te héhene le sendose.

Her te qen' i sendose njerin lípsete te punoje, ãe te kete trupin' e póben' e plaçkene te lare, te ndepúare, te pa fólíqure e te pa pelýrure.

Herin pou me nqim ãe me ere. Cnqim' i njerint este buka. nisi. bánxeti, vete, nãinte, vaji ãe puste, pasdáj lákerate, pénete, t' émblate.

Herin te nos pije kûpe í irete, po te haje sa te ngíjete, nuke sa te fríhete.

Te mbaje aqe poba ne dimre, sa te nos mbrefihje, e aqe ne vere, sa te nos dersinje.

Ĩêra, q' e mer njerin, duke naqe fryme lípsete te jet' e qerúare, e te nos jet' e zezítare. Otepija te nos mbanj' e te nos kete lagesire kûpe, eié te nap' ere. punti te jete nde kohe, ãe as i pake as i sume.

Genden' e njerut e pris pangrenja, ndresija, pertimi e ndrenja ãe loãj' e tépere.

GJIRTI

Herïu ne spirt pon, si ãe gide pét' e gaÀa. Gpirti est' i pavdékure ãe ka te beqe ne Zotn' e vertete.

Gpirti ka dy punetore: mëndjene ãe zënrene. Her te pásure spirt te mire, lipsete te kemi mëndijene te ndritüare ãe zëmrene te qepúare.

Mendja ndritóhete né mesíne e ne dïturí, zenra xbukurüete ne qerrzí, ne urtesí, ne butesí, ne te bere mire e ne te qepúare nga gide te Jigat' e te keqijat' e te paüüate.

Ho te jete mendja e ndritiar' e e xpúare, ãe zenra e qepúare, spirti ebóhet' e lagtesóhete eãé gezöhete.

DITURITE

Herïu ãúhete qeri, kur est' i dïture, qerin i padïture este ekop i pagüéndure. Heri, per te bere qeri i mbarúare, lipsete te kenloq' e te mesoqe mir' e búkure. Este sume turp sot ne

keté dite te dituris' e te qyteterise te jete qeriu i paditure. Ho diturite mesóhene ne vogelí, andáj te vépelite dúhete te jene t' urte e te kene desire ne qesinue, pa te mesojne.

Diturite sot i treqojne qeriut gjidesine. Heriu nátene ech ne hapestrete hénen' e yjte, po kur est' i paditure, s' i di ç' jane; dítene ech djéXine, po äe até s' e di ç' est' e ku est' e sa este. Ho i dituri, qe ka mesúare qjeXekrúgene, i nxe ves te pitu zto äe te tjera te cilate s' i ech fare syr' i te paditurit.

Heriu i diture di ç' este äfu e ç' ka qene, di ç ka äfu brenda e pidé ç' ka jaste. Se este äe-treqonq, qhine-pefrqa, kafse-ekronq, äe-ekronq etj. etj. qe i ilone fäqeza.

Heri-treqonq, krup-treqonq, spirt-pefrqa na mesojne qerine ç' este. Istoria na pefén te ekuánat' e qeriut. Jane äe eume dituri te tjera, qe ndritoqn' e xbukurojne méndjen' e qeriut.

Duke mesúare nga diturite gjidesine, kupetojne äe Zotn' e vertete, q' e beri, e q' este te kjo.

S' este turp, ne qéne diturite, qeriu te jet' i paditur' e te pij' i mahnituret?

Herint, per te here qerí, i dúhene, urtesi a, qerezia, 'vetij' e mire etj.

I URTI ËE I MAPI

He ate kie dy djema. Heri **ie** fort i urte, pij i pafëlíqure, z' grisej, s' eahej, s' qante e z' bente kûpe mapezí. Mesonte dîturite zîë degonte mênuen' e âten' zîë mesoqesine.

Menu' e at' e ti **ile** qerezija e gîde bota e dónine fort **eume**, se i urti este **eum'** i dásure.

Si upít djal' i urte ubê u' i mire **ile eume** punetór e mire-beqes. Ménuen' e âten' i vû ne prehje zîë gîde qerezise u bente mire.

T'ille bota e kieime per te mire **ile** fitój émere te mud e ubê **qeri** i eqúare, zîë i pásure.

Lum ay'! **ëoe** gîde bota.

Tjáteri djale **ieste eum'** i mape. pij i mbyre. i xváture, eahej. zihej. **ëoe** te jetue, zîë bente gîde mapezite. Z' vij ne mesoqetórete, e s' mesonte, po pij e lonte ûlevet, t' émen' e t' ane s' i degonte. As nema as ata s' e dónine, as qerezija, po e merzítuhn' e s' i qásesine prane.

Si upít, ubê u' i lik se ç' qe nde vogelí, zu

gjithë të ligat' e të paúlsatë së ubê i mahnitur' e i merzitur, së i ndyr' e lipes.

T'ithë bota dostë njer' as!

DAGURI E ALEKSANDRIT TË MAO HER MËMËNË

Aleksandr' i Maĺ, i gjíi të Gqipetár e mbret i Maqedonise, q' ish n' atë kohë që cop' e Gqiperise, dhe pas të etërmvet të F'ilipit, i cili iste at' i ti, që kish mbretëruar më parë sipër, të nër gjithë fáqen' e dhét, e të bohej mbret i gjithë kómbevet.

Aleksandri, si ummdi e mori Eládhene, q' e kish në kufit, mbrá n' Así me bûpa Gqipetare, së ummdi mbrethi x Hersise Darane, shé zâ mbretërin e mallë të Hersise, e cila kish trémbuar gjithë botënë.

Mëmën' e ti, që qubej Olimbiadhe, e kish lenë në Maqedoni.

Si ndej në Front të Hersise Aleksándr' i Maĺ, i shkroj nekándesit, që kish lenë në Maqedoní:

Të më kesh kujdés mëmëne, se gjithë mbretërija, që kam sot s' má vlen që lotn' e saj.

ERA ĒE UJI

Era este peĩ ɛ pótuẽe ẽrut; újerate, qe jane nbi ẽfẽt, duke nxéhure lesoju' ávnẽe; nátene, duke ftóhure, bénet' uje ẽ̃ bijc nbí ẽr, eãé ẽúhete vese. Kur ngrin vesa nga te ftóhtete bénete bryme.

Kur ngrihete ánn' ávnẽ nga újerat' ɛ ẽrut, eãé qendrón nd' ere, i ẽmi vé. Réte kur nbliẽene sume nxihene, eãé duke ftóhure, béneue uje ɛ biene nbi ãé; ati uji i ẽmi si; kur ngrijne píkat' ɛ siut, bẽhene bréser' a dbore.

Kur strengóhene réte, perzjéhene te dy fuqit' ɛ ilektrikut, qe jane te ndara, ẽr nga perpjekj' ɛ tyre del flak' ɛ kerceẽime; flákese, qe del, i ẽrnĩ vetetime, kerceẽimes' i ẽrni gennin. Kur est' ɛ naẽr sume vetetima bir perãé ɛ ben sume dem; asàj i ẽrni pufé. Réte nga nonɛ here úɲen' ɛ i aferóhene ẽrut, ahere u ẽrni njérpuẽe.

Ujerat' ɛ siut ɛ te dbórese i pí ẽrn, pa dálene buriue ẽr reké ɛ pepéɲ, ẽr syres bénene lumeɲte, eãé dérũene ne ẽrt.

KALORESI

Qendrua i kis hípure kalit ðε kiste nap' nðe.

Koha upris per ηe here, ðε rête nbene strpe te zeza, εlε nisne vetetinat' ε penúnete.

Has pake zuri sí inaδ, ε bij ne sunne penbiu, ðε peket' ε pepeηt' erðe, ε ðêu ubó kenrte.

Qendrua uqíλ ε ubó zupitu, εlε ða: oh! sot ηe doλa une per nðe getí kóhene siu te bjere!

Ho kur srje syte perpara ech dy armike qe jà kisine zeh' ndene, ε pínine ne puska nder duar! Hosa i pa, atá jà skrepne te dy ne ηe here! po as ηerit s' i mori puska, se agzótesi n is hígure.

Qendrua spetój ðε i ra kalit ε íku ne per nest te tyre.

Ha si unergua, ða:

Zot ivertetε,! uηoe nga εiu! po te nos u kis hígure εiu púskate, do ne kisine vraνe!

DIEAI, BEU, HEHA, Etj,

Diελi este η' yλ si gid' yjte pa núnure ε pa te sósure te hapesirese pa au' ε pa funt.

Dëλi est' yλ i zjarte. Dëu este ηe drufë nga dëλi, zjap' e ka nde zemre, per sipre este gujata, ёr nde të jane metâhete, ёr nbi të nbëmerat' e kâfshete, ëlë uji e era.

Hena s' ka as uj' as ere, se jâ ka penduerre dëu, andâj s' ka as ai, as nuhiqera, as pë te gaλe. Hena nuke ka as zjar' brenda, se, ne qen' e ftate, i ka plâsure nâlazi gujata, ёr zjari i este ftohtë.

Dëu te nos kish zjar nde zemre, nje sipre, ere ni të, driten' e dëλit ëlë te uxehtet' e ti, dot' is i ftate si ёr hena.

Dëλi este η' yλ neses, i ëili ka sum' yj potuλshes, q' i vine pël, i treti nga potuλóhesit' e dëλit este ëlëu.

Dëu este punbuλsak si xul, e klëhete si nisë n'të hyλ pidhqé, ёr ηe klyerje mbaróhete ne ηezët e katr' ore, ëlë sindekur klëhete, q' au' e ezh driten' e dëλit, tjatera s' e ezh: andâj bëhete dita ёr nata, se ana, q' e ezh ka drite, ajó, qe s'e ezh, ka nate, papó çkenëhehe ne nalle dita ёr nata nbi faqet te ёfut.

Dëu, duke klyerre nbe vetëhe, si dame, i vjen ёr pël dëλit, pël' e dëλit e mbarën ne treqint e gastëdjët' e pese dit' e qast' ore, done ilene ndë ηe mot.

Dukɛ potuλáɛɛ pɛ̈ll dɨɛλit ɨ̈ɛ̈u, i vɛtɛ hɛrɛ drɛjt ɛ hɛrɛ brípazi, andaj hɛ́r' ɛstɛ ftohtɛ ɛ hɛrɛ nxɛhtɛ. Ha nga kjo vjɛu koh' ɛ dɨ̈mɛrit, ɛ vɛ́rɛsɛ, ɛ tɛ kópavɛt ɨ̈ɛ ɛ vjɛ́ɛtavɛt.

Dɛ̈u ɛstɛ 3,500,000 fɛrsaɲɛ larɛ nga dɨɛλi. Ɨ̈ɛ dɨɛλí ɛstɛ 1,400,740 hɛrɛ mɛ̈ i mail nga ɨ̈ɛ̈u.

Hɛna i vjɛn pɛ̈ll ɨ̈ɛ̈ut, si i vjɛn ɨ̈ɛ̈u dɨɛλit, pɛ̈ll, qɛ bɛn hɛna pótuλɛ ɨ̈ɛ̈ut mbaróhɛtɛ nɛ 27 ½ dɨtɛ. Hɛna dritɛnɛ, q' i sóhɛmɛ ɛ mɛr nga dɨɛλi; kur ɛstɛ nɛ mɛst tɛ dɨɛλit ɛ tɛ ɨ̈ɛ̈ut, dukɛ árɗurɛ potuλɛ, drítɛn' ɛ ka drɛjt dɨɛλit, ɨ̈ɛ ánɛn' ɛ ɛ́pɛt' ɛ ka nga ɨ̈ɛ̈u, kur ɛstɛ nɛ brinɛ, i sóhɛmɛ ɲɛ ɛɔpɛ nga an' ɛ ndritarɛ, kur vjɛn kundrɛ́jt dɨɛλit ɛ ɨ̈ɛ̈ut ɛ ka nɛ mɛst ɜ' i sóhɛmɛ gjɨ̈ɛ dritɛnɛ.

Kur vjɛn hɛna fiλ nɛ mɛst tɛ ɨ̈ɛ̈ut ɛ tɛ dɨɛλit na zɛ́ drítɛn' ɛ dɨɛλit, pa ɨ̈rɛmi uzɨ̈ dɨɛλi. Kur vjɛn ɨ̈ɛ̈u prapɛ fiλ nɛ mɛst tɛ dɨɛλit ɛ tɛ hɛ́nɛsɛ, i zɛ́ drítɛnɛ hɛ́nɛsɛ, q' i vjɛn nga dɨɛλi, ɛ̈ɛ́ ɨ̈rɛmi uzɨ̈ hɛna.

Ɔóket' ɛ ɨ̈ɛut q' i vɨnɛ pɛ̈ll dɨɛλit janɛ :

Kromi, Afɛrdita, Mari, Mɛrkuri, Zoti, Ɛɛtumi, Nɛftomi.

Dúkɛtɛ sɛ kɛtá yj ɛ̈ɛ́ ɨ̈ɛ̈u ɛ hɛna kanɛ

qene qe here baske me djéXine, pasdúj jane kepúture sojë të́ i vîne prë́.

Vec ketyre gjëe yjte, qe sóhene qe hapesiret jane qésese të́ kane pothŷóhesît' e tyre.

Nga qe here ngrîene spirta nga ë́n ade ere, e duke perzjere qera me tjátrene udizene, pa na dúkene si yj, tek s' jan' yj, se yjte jane sume te mbeîéq të́ nuke bîene, po na dúkene te végele, se jane sume lark.

VAGE E URTË

Qeqa iste qe vae' e végele, po sunu' e urte. Menu' e saj e doj fort Ile e kis te vétene.

Ile dite i Ila s' émese:

Mëne! mbrémanet te soh qe dritat' i ndes vete ne stepi. Ilo gjëe keté drite, qe sóhene dfene, e i dzmi déXe të́ atë qe dúkete náten' e i dzmi bene, të́ pid' yjte, qe ndrijne ne qiej, kue i ndrs?

E éma i Ila:

Zot' i mail e i vertete! Zot' i gjëe jétese! qe kreu gjëesine, e cila s' ka funt e sue!

Zot' i vertete beri djéXime q' ep drit' e ben

ditene! i ep ãčut ŋgrohtesí, pa lulezón ɛ nblerón!

Zoti beri ãɛ yjt' ɛ tjere, te cílete jane, si ãɛ dicÀi, te nbeślén ɛ te zjarte cilé s' kane te sósure yjte pse s' i sóheme ditene, i ña vasa.

DicÀi este n' i áfere ŋg' atá, pa drit' ɛ ti s' na lr t' i sóheme, i ña ɛ éna.

Cilé dicÀi cilé gil' yjte jane pilenć ne ha pesíret te paane, po kur i kóren fáqene tjátere ãču dicÀit na jésene ne t' épete, ãɛ n' epesírete sóheme yjt' ɛ large.

Zot' i vertete beri pilesine, ãɛ pilésija este pilenć ne pun' ɛ ne lecitje.

Dču este si ŋe dengjí i nbuhúare ne nést te pilesise paane! po sa gerra ka axjepe šču!

Ngadó sikajne, sóheme madherine, urtesine, niresine, gégine cilé fytýren' ɛ Zotit te vertete! cilé ne kenget te zogut, cilé ne eret te lúese póhene niresin' ɛ tija ɛ i sóheme urtesíne!

Ilo mé tépere tɛ ŋerin ɛ sóheme Zotu' ɛ vertete!

Si pi er' ɛ nire ne burbuget te trendafilit, astú ãɛ Zot' i vertete ne zenret te lardhe, ne spirtit te nire, ne vetijet te búkure, ɛ te pa-

fajnr, e kudó, qe nbrrterőn, niresija, urtesija ẽlé ŋɛrezija.

Duke ílene ketó e ena vásese urte, e puli, pa i ila prape:

Kendó e nesó te nanç vro gjilesine ẽlé Herendine.

Ki zénrene te nire, siàu ndé **bote** ne ŋerezí, bej te nirene **kajtáó** e tekdó, ki vetije te pelqyere.

Ki spirt te xbukurúar' e te nafajnu.

Ahere Zot' i mall e i vertete este ndaj tejé.

GQIPERIJA

Gqiperija este n' Evrope. Ka pré soje Mal' e zi, Bósqene, Serbine, Buŋgarine, Orákene Elláðone elé detn' e Adriatikut. Hertéj dene ka Italine, ðe áfere ka nisin' e Korfuzit.

Málet' e Gqiperise jane: Clarku, Kaçanilku Mali-plak, Tomopi, Lembeli, Trebesina, Çajupi, Çkerlica etj. etj.

Lumérqt' e Gqiperise jane: Vijosa ðe Devoli, qe skojne ne Myzeqé; Drini ðe Bujana, qe skójn' áfere Gkódrese; Varðari, qe bijc ne Maqedoní etj. etj.

Kenɛta jane ne Qqiperí: ɛ Ohrise, ɛ Okódrese, ɛ Janinese ɛtj. ɛtj.

Qqiperija ka fusa te gra, male te larte, pyje te vɛsure, bagetí te sunta, ile pake bujqesí ɛ njoɛterí.

QYTETE TE QQIHBRISE

Qytete te Qqiperise jane:

Dibesi, Kroja, Okodra, Hizreni, Iakova, Ipeka, Hristina, Lusna, Tetova, Ysqypi, Herlepi, Dibra, Mati, Tirana, Kavaja, Heqini, Elbasani, Ohrija, Starova, Manastiri, Hurupisti, Bilisti, Kosturi, Fɛkerina, Korça, Hersɛka, Hernɛti, Berati, Lusqa Fjeri, Vlora, Finokastra, Tepelena, Libohova, Delvina, Vostina, Konica, Leskoviku, Mecova, Janina, Filati, Margɛlɛçi, Haramilia, Harpa, Hrevɛza ɛtj.

QQHETARETE

Qqipetárete jane mé te páret' ɛ gjithe Kóntinevet t' Evrópese. Nuke kane qene kúje Qqi-

petárete as Eline, as Aatine, as Cqch. Ho kane qene pidepé ãe dote jene per jete Cqipetare. Grege ãe Toske, Myslimane. Te Kristere, Orãoõiokse, Katolike, Synip, Bektoõin, gide jane në: jane vetem Cqipetare. Besojne gide ne Herendí; Krni ne gak, ne gube; jemi veãézere, bijt' e ne meme; krni ne zakón e ne vetije, ãe ne zémer' e ne spirt: Jemi gide djemt' e memeãénd, bijt' e Cqiperise.

ISTORI E CQIIPERISE ÐE E CQIIPETARVET

Cqiperija qemoti ka qene somi' e maãe, po pasdãj jane perhápure Elinete, ãe jan' aferúare Cqchte, pa este nqustúare Cqiperija.

Cqiperija ne kóherat te vjétera qeverisej here me phqesí, here me mbreterí. Mbreterit' e cqiperise sume here ndãhesine ne trí: te Maqedonise, te Toskerise, ãe te Gegerise.

Nga mbréterit' e Maqedonise më me émer' este Aleksándr' i Madh, qe ka mbreteráre ni pjéll' aferó fuqet te ãénd, qe dihej ahere. Nga mbréterit' e Toskerise ka qene Hipua i Madh,

me sunj' ćmere qe ka mńndure Rómasite. Nga mbréterit' e Gegerise mê me ćmer' este mbreteresa Tefta ãe Fêñçoja, qe kane leftúare buperist me Rómasite.

Rómasite kur miape gille podhua fáqen' e ãẽut, miape ãe Oqiperine pas sume lufta te pergáketa Hersen is mbret ne Maqedoní, ãe ne Gegerí is Fêñçua, ãe Toskerija qevepisej me pleqesírefa, kur i rane Rómasite Oqiperise. Oqipetáret' ubaskúan' e leftúane si bûpa e trima, q' ísine.

Rómasite gille bóten' e vune nepe úrãere, veç Oqipetárete s' hyne kûpe, po mbajtne lirin' e tyre.

Mbreterin' e Turqise me sume nga gille bota mbréterit' e Oqiperise e leftúane, ebé mê sume nga gille Skender-Begu, q' is mbret i Krójese.

Skender-Begu leftój sume her' e sume kohe me Suãtán Muratu' e me Suãtán Mehmetne, ãe s' munjut kûpe. Ho pas vdékjese Skender-Begut hyrí Oqiperija nene mbreterin' e Turqise.

Oqipetárete me mbreterin' e Turqise skúane mire, ebé sume bûpa Oqipetare ugeatne nder púnerat te mbreterise.

Ɑqipetárete veλλazerin' ɛ miqesine ne nɛst te tyrɛ, ðɛ' dəsurin' ɛ ðémbjɛn' ɛ memeđéut s' ɛ hapúan' ɛ s' ɛ mergúane kûpe.

FJALË TË VLERA

Duaj memeđén' ɛ perpiqu per të tekdó te jes. Duaj kómbine tént mê sume se pûte bótene. Nderó memeđéne ðɛ kómbine tént eđé gúhene tènde. Ï'iđ' atá, qe jane nga kombi yt, ɛ flásene gúhene tènde, jane veλλázerit' ɛ tâ. Mos perçmó kómbine' tént ɛ gúhene tèndɛ, se san véthene. M' i dásure se kombi, u' i ðémpsure se memeđén, u' ɛ émbele se guh' ɛ tî s' ka gê tjátere per qerine.

ΘEMISTOKLIU

Mbretërí' ɛ Hersise ne kóherat te vjétera iste sum' ɛ mafe. Nga Ásija Hérsete dojne te hfiɛsin' eđé n' Evrope. Mizerí usterije udérû nga Hersija mbi Ellásen' ɛ vjétere. Ï'iđ' utemerúan' ɛ dɛsne t' épɛsine, po Θemistokliu s' u-

trémp ße des mé mire vdékjene, se robenine.

Θemistoklin i hindi Aßinotte ße ne te pake ŋeres doλi kundréjt usterise pa te sósure se Hersise per vdékje ε pa sprese. Ho i roundi Hérsete ne det, ndónesε ísine te sune, ε spetój nemeßéne eßé kómbin' ε ti nga xyeß' ε roberise.

Komb' i ti jà hapój te mírene Θemistoklint, ße nga nakari ãane gil' Aßinotte sorte pas zakonit, qe kísine, ße ε debúane Θemistokline prej nemeßét, q' ε spetój nga roberija!

Θemistoklin vatε ne mbret' i Hersise, q' is armiku i ti. Mbreti ε priti ã' ε mbajti nir' ε ne ndér. Ho né pasdaj beri se ris gati usteri te maße per n' Eλaße, eßé te pare vú Θemistokline.

Θemistoklin, ndónesε qe i debúare prej nemeßét, s' kis mpsúar' ε s' kis héqure dore nga dasuri' ε kombit eß' ε nemeßét. Her te nos bere até te maße te keqe, ε per te nos sjeλe dem nemeßét te ti, piu hélmin' até nate, ße ne te néseret ne menqés ε pene te vdékure.

SKENDER-BEGU

Skender-Begu ishte mbret i Qipërisë, kishë kryeqytetin Krojenë. Skender-Begu ka qenë njeri i madh sunë se gjithë, edhe ka ënderë të madh n' istorí.

Ne mbret i huaj i kishë shkruarë Skender-Begut në letre ne karte ca fjalë kundër Qipetárevet:

Skender-Begu jopërgjigjet:

Atá Qipetárete, që s' te pelqejnë tý, janë bijt' e Aleksandrit të madh, që ka vënë gjithë botënë nen' urdhërë, e të Hirosë, që ka temrpúarë Románetë ãe sunë të fjetë. Qipetárete janë búpa më ënderë, që kanë múndurë gjithçkë e s' janë múndurë kúpë.

ARISTOTELI

Sokrati ishte m' i madh i filosófevet të vjétërë. Ne ðóstë gjithçkë, që di, që gjë z' di. Platoni kishë mesúarë nga Sokrati. Aristoteli mesój nga Platoni. Sokrati ãe Platoni ishin' Elinë, Ari-

stotɛli is Maqɛdonas nga qytɛti, qe ßuej Stagire.

Aristotɛli istɛ mesoqes' i Alɛksandrit te maß. Alɛksandri ubê imaß nɛ mesimɛte, q' i ßa Aristotɛli.

Stagíren' ɛ pat prísure Filipi, i at' i Alɛksandrit te maß. Kur ubé Aleksandri mbret pas vdékjese tët, ɛ pyeti mesónesin' e ti Aristotɛle: Ç' pê kerkón nɛjɛ per giße te mirute, qe ne mesovɛ, ndónese s' t' i qeroléq dot kûpê.

Aristotɛli i ßa:

Ž' dua pê tjátere, veç dua t' apç ûrßere, ɛ te bêhete se riß qytet' ɛ Stagírese, q' ɛ prisi ytate, ne te cilene kam lindure vete, me kane pojtur' cßë pɛintt' ɛ mij.

Aleksandri ða ûrßere, ɛ bene Stagírene, ɛ cila istɛ nemeßëu i Filosofit.

ΗΠΟΚRΑΤΙ

Ipokrati istɛ seroqes ne kohet te Elínevet te vjétere. Kiß aqe ćmere te maß Ipokrati, sa qûhete i at' i seróqese.

Mbret' i Hersise i dergój ßale, ne vij ne Hersi, ɛ ne pij ndaj soje, do t' i ip sume te mirɛ.

Ipokrati jûpergéq:

Nuke munt te le nevójen' e memëčut t' im, e te ndjek te mirene t' ime.

KARTE NGA DJALI MBE TE EMENE

Në . . . me . . . te qeresh, 1885.

Mem' e dásure!

Mora kártene tënde te skrúare me 8 te majit 1885. Me sume gas de me lot e kendova.

Vertét ndarja ngá mem' e nga veläzer' e nga motra de nga qerezija e nga miqte, edé nga stepija e nga memëčtu géneka sum' e rende e fort e keqe! Kam mal te mad nuke vétene per qerezi, po de per gur' e per drure.

Tani e mora ves dëmbjen' e mémes' e te memëčut de te veläzrevet! Méndjene, zémrene, spirtine, i kam atý! I'ile ç' soh ketú jane te huaj: qerezija, guha, älëu s' jane te mijte!

Ho gide keté mal, e ketó te keqia i munt desir' e mesimit, edé defrén duke mesúare.

Kam eprese te Zot' i vertete me urátet'

téndɛ tɛ mesóɳ ɛ tɛ tɛ gezóɳ, dukɛ punúarɛ pas fjálevrt tɛ vlɛra ɛ t'urta, qɛ kam depúarɛ tɛjɛ.

I lutem Herendise tɛ mɛ beɳɛ ɳɛ dítɛ tɛ mir' ɛ tɛ vlɛrɛ pɛr memedhé ɛ pɛr stepí ɛ pɛr gjíɛ ɳɛrezine.

Tɛ puíl dórenɛ nɛ sumɛ maà ɛ nɛ tɛ fala. Herɳafóɳ mótrat' ɛ velézerit ɛjé gjíɛ ɳɛrezin' ɛ miqtɛ.

YTBIR....

MIQESIA ËE GHIRTMABESIA E SKENDER-BEGUT

Skendɛr-Begu mbret' i Cqiperise kistɛ sumɛ miqesí nɛ mbrenì ɛ Neapólese, qɛ quhɛj Alfónsɛ.

Kur vdiq Alfonsi, ndeq ne front te ti i biri Ferdinandua. Ilo sume mbretre ubene qe ile dojne tà nxirine Ferdinándone nga fron' i tët.

Kot mmundua Hapa, qe quhej Hio i dyte, t' i bintte mbrétrite, qe te híqnine dore nga kjo pune, Atá te gjíɛ ilɛ nɛ usterit' ɛ tyrɛ po ɛ strengónine Ferdinándone. Ferdinandua, dukɛ parɛ qɛ s' ná dil dot, umejtua qe n' aqe

te sume fuqí vëteme bûpi trim i Qqiperise nuntɛ tɛ pij kundréjt, icili istɛ niku i tët. Andáj i dergój sume te pare, q' i treqúane mbretit te Qqiperise pezikne, ne te cílete gendej mbret' i tyrɛ, ɛ júlutne tà spetontɛ. Kãé Hapa i dergój ne vethɛ lutes Skender-Begut per spetím te Ferdinándose.

Skender-Begu, ndónesɛ istɛ ne lufte te paprere nɛ mbreterin' ɛ Turqet, lá ne kembet te ti Mbreterésene, eãé Qqipetare t' urt 'ɛ te dífture nde púnera, mbledhi ɛ porositi ãɛ gjíde gykátesite, te sihnine gjíqete nɛ te drejte ɛ te mos i behej gerin dem, pa hipi nd' anájera nɛ sume bûpa Qqipetare, ã' unis per n' Italí.

Ustrí' ɛ Skender-Begut, pas istori-skrójesɛt t' asáj kohɛ, istɛ pej nente mije vetas, state kembes ɛ dy mije Kalores. Ho gíde bûpa te mesdare ne lufte, ɛ te panúndure kûpe, ãe te krejtãare pej ne bûpi, qe s' kis sok nde jete.

Anájate dúaλe ne Apulí, atjé gen' eãé Ferdinándone, i cili i priti nɛ gas te madh, pa erde pasdáj ne qytét te Barit q' i kis mbájture bésene Ferdinándose.

Ne Bar giã' usetáret' ɛ gíde nerezija duaλe ɛ i pritne nɛ te madh nder Qqipetárete.

Usterí ɛ armíkevɛt kis rene jaste Barit.

Skender-Begu dergój qeres ɛ mesój giłe púnerɛt' ɛ armíqɛt, pa mbloĥi te párɛt' ɛ usterise ɛ beri fjálen' ɛ lúftese; pasĥáj mbloĥí usterin' ɛ ti ĩɛ vû fjal' ɛ u ĩa:

Do te leftojme sot per te spetúare qe mik te Oqiperise, ɛ dote mburojme te drɛjtene. Kujtoni trimerin' ɛ gilleqesnɛ, nɛ te cílene krni múndure kur-do-hure, ɛ s' jeni mundure kûpe. Dúhete te leftojme ĩɛ keté raĥe nɛ ment ɛ nɛ trimerí, qe te mos turperojme Oqiperine ne nest t' Evrópese. Andáj te degoni ĩɛ fjálen' ɛ te párevɛt t' usterise si fjálene t' imɛ·

Has kesáj fjalɛ unisn' ɛ dũaλe ne sɛst te lúftese nɛ flámure te hápure.

I par' i giłe mbréterɛt ɛ i usterise te armiqɛt istɛ qe mbret Frenk, qe guhej Kont Hiqinino.

Skender-Begu usterin' ɛ ti ɛ hapi nɛ te párɛt' ɛ saj, ĩɛ vɛte ndeq kundrɛjt Hiqinínose, i cili kistɛ uizerí Frenq ɛ Italiane nɛ vɛthɛ.

Ho para Skender-Begut ɛ Oqipetárevɛt ɛ pane qe x' dfline dot, sɛ ahɛrɛ Oqipetáret' ɛ mbret' i tyrɛ kisin' énere te maĥ ne giłe bote.

Mɛ te héfiure Oqípetárete, uster' ɛ Hiqinínose zû te ĝyhej. Hiqinínua ɛ pa qe s' mba-

hɛj dot, ðɛ doλi ŋgɒ mɛz' i usterise ne ɳ' au ɛ i ðipi Skender-Begut, duke ðêne sɛ doj t' piqɛj mɛ tê.

Ejté Skender-Begu doλi jast' usterise ti i vatɛ te piqɛj mɛ Hiqiníone, q' ɛ kerkonte Hiqinínua po ɛ sikonte i mahuíture hûpen' ɛ degníare ne pîle bote.

Çudí ɛ maðɛ istɛ, si done istori-skrónesit' ɛ asáj kohɛ, kur ŋpoqne Skender-Begu mɛ Hiqiníone, se Skender-Begu iste hûp' i mad ɛ i gate, Hiqinínua iɛ i skurtr' ɛ i pegníare, pa Skender-Begu ɛ ngriti nder duar vû' ɛ qafój pas zakonit te mbréteret, ã' ɛ lesój mbe ðê prape nga dalɛ, sindekúr ngrɛ ɛ lesón ne ŋerí i mall ne fosŋe te vógele.

Hiqinínua jûlút Mbretit Oqiperise t' ɛ línine per puke dit hiftene, ðɛ Skender-Begu s' jâ prisi fjálene. Hiqinínua mɛ sóket' uzune nga ðelperite, ðɛ dónine tà ftónin' ɛ tà vínin nd' use Skender-Bene, pa tà vrisnine mɛ te pa bese. Ho ató s' skónine kûpe tɛ Skender-Begu. Armíkete, si ɛ mûape ves mire mɛ kê kisinë te bénine, ungrin' ɛ ikne, po prape styn' usterin' ɛ tyre ne qytét te Noqérese, ɛ dojne' t' i binine Ferdinándose, q' is ne qytét te Ursánese, ɛ ci!a is ðfere Noqérese.

Skendër-Begu, posa mesoj ketó, unis nga Bari ãe i peßój armikete ne Noqere, Hiqiminua me sókete, duke ãene Aase usterise tyre i ndeque kundréjt. Ho Skendër-Begu me Oqipetárete urá me sume trimeri, pa s' umbajtue dot, po ndýrne. Katre a pese mij' armike rane te vrare, q' a dy mije uzune te gãÃe, te tjérete uperhapne.

Hiqiminua napatis ë rn me se fundi me doret te Fransoá Sforcit, q' is armiku i ti, beßi ãa úrder' eßé e vrame. Duke-Jani iku e ufut ne Frause i turperúare, te tjéret' uperndane.

Haresija, q' is bere me armiket e Ferdinándose, erß' e jüfale Skendër-Begut, e i kerkúane ndjese per fajt te tyre, ã' i ãane bese. Skendër-Begu atyre ufali fajne, ãe ca, qe kisine zene vent e z' dojne te fálesine, i mundi me lufte, ß'e stroj vëndine mire, pa erßi ne Neapole me gjú' usterí.

Ferdinandua ãe te páret' e mbreterise e gjithe bota i dhaÃe perpara Skendër-Begut e Oqipetávevet ãe i pritne me sume ndër e me sume qas.

Nga gjú' Evropa erße qeres per te pare Mbrën' e degúare, q' is búpe me émere te mall, ãe sicili e kis per leydate ne vent te ti, te ãoste: Kam pare me ayt te mij Trimne n' émere.

Eđé Hapa, qe is sum' i rende n' até kohe, erđi ne Neapole e pa Skender-Bégun' e upóq me të.

Si vû ne front te mbreterise se Neapólese te bfp' e mikut te ti Skender-Begu ukđye prape ne Gqiperí.

FUNT

BKSH

BKSH

BKSH

E KËNDIMIT ÇUNAVET
KËNDONJËTOREJA

prej

N. H. F.

BUKURESHT
1886

BKSH